

درآمدی بر هنر و معماری مسجد قیروان با تأکید بر خاستگاه معماری مناره

حسن فضل^۱

^۱ دکتری تاریخ و تمدن ملل اسلامی، مدرس مدعو مؤسسه آموزش عالی فردوس، مشهد، ایران

چکیده

پس از فتح کشور تونس توسط مسلمانان در سال ۵۰ هجری قمری، ساخت شهر قیروان و مسجد جامع آن توسط عقبه بن نافع سردار تازیان آغاز شد. بنای این مسجد مدت ۵ سال طول کشید و به سال ۵۵ هجری قمری افتتاح شد. نام مسجد جامع قیروان به پاس فتوح این فرمانده بزرگ، مسجد سیدی عقبه یا جامع عقبه بن نافع نامیده شد. این بنای مستطیل شکل دارای صحن، شبستان، چند گنبد و یک مناره مرتفع و منحصر به فرد می باشد. نویسنده در پژوهش پیش رو بر آن است که به شکل توصیفی - تحلیلی به معماری این مسجد فاخر و بویژه مأذنه آن پرداخته و به خاستگاه هنر و معماری آن اشاره کند. شواهد بیانگر تأثیر این مناره ها از کلیساهای رومی دمشق است. برخی از نویسندگان ساخت این مناره را متأثر از فانوس دریایی اسکندریه و تعدادی از پژوهشگران، الگوبرداری از چراغ دریایی رومی واقع در سلکته (سولکتوم قدیم) که در ساحل کشور تونس قرار داشته، می دانند. با دقت و بررسی، تأثیر معماری مسجد و مأذنه از بناهای رومی در دمشق روشن می گردد.

واژه های کلیدی: تونس، قیروان، معماری مسجد جامع قیروان، معماری مناره مسجد قیروان